

Granskning av kommunens låneskulder och borgensåtaganden

Helena Patrikson
2022-12-15

Bakgrund

Nässjö kommun har under ett antal år successivt ökat sin låneskuld. Under kommande år finns fortsatt ett stort investeringsbehov i kommunen. Investeringsbudgeten uppgår 2022 till 220 mkr. Investeringsramen är 167 mkr för 2023 och 205 mkr för 2024.

Det finns idag en större osäkerhet kring framtida räntenivåer efter många år med mycket låga räntor. Kommunens låneskuld består av ett antal delar med olika löptid och lånevillkor.

Nässjö kommun har ett antal borgensåtagande mot olika parter, kommunala bolag samt andra företag och organisationer. Om låntagaren inte har möjlighet att betala lån och räntor innebär det att ansvaret övergår till den som lämnat borgen. Därför behöver en analys av låntagarens betalningsförmåga ske innan borgen lämnas eller då lånevillkoren förändras.

De förtroendevalda revisorerna har efter sin risk- och väsentlighetsanalys beslutat att genomföra en granskning av vilka delar kommunens lån och borgensåtagande består av samt hur ekonomiska risker för till dessa poster hanteras av kommunen.

Syfte

Granskningen avser att analysera kommunens låneskulder och borgensförbindelser samt hur riskbedömning sker av dessa poster.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Hur har kommunens låneskuld utvecklats de senaste åren?
- ▶ Vilka lånevillkor (räntenivå och förfallotider) finns?
- ▶ Har prognoser tagits fram för framtida lånebehov baserat på budgeterad investeringsnivå?
- ▶ Vilka riskanalyser gör kommunen avseende låneskuldens utveckling?
- ▶ Hur påverkas kommunens ekonomi av en ränteökning på 1%?
- ▶ Till vilka motparter har borgensförbindelser lämnats?
- ▶ Hur sker prövning och uppföljning i samband med att borgen lämnas eller lånevillkor ändras?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i förstudien för analyser, slutsatser och bedömningar.

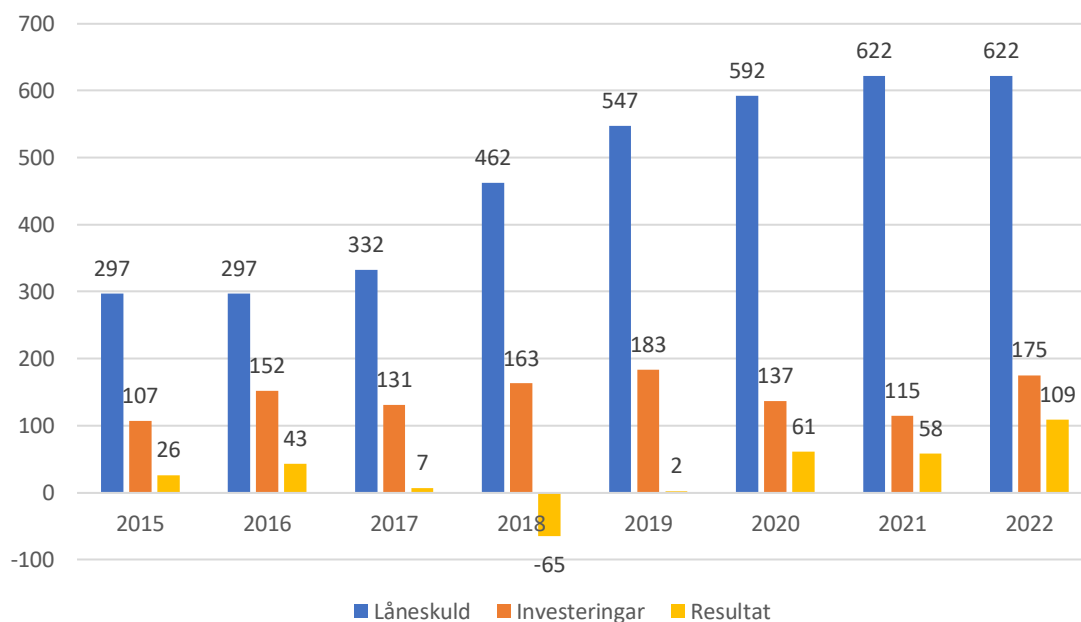
I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- ▶ Kommunens årsredovisning och budgethandlingar
- ▶ Andra tillämpliga riktlinjer och styrdokument
- ▶ Lånehandlingar, borgensförbindelser samt beslutsunderlag

Lakttagelser

Hur har kommunens låneskuld utvecklats de senaste åren?

Bilden visar kommunens faktiska låneskuld de senaste sju åren samt beräknad skuld vid utgången av 2022. Även resultat och nettoinvesteringar för åren 2015 -2022 framgår av bilden.

Samtliga belopp för 2022 bygger på aktuell prognos för året. Beloppen är i mkr.

Ökningen av låneskulden för perioden är 325 mkr.

Självfinansieringsgraden (årets resultat plus årets avskrivningar i relation till årets investeringar) under perioden 2015-2022 uppgår till 64 %. Det innebär 742 mkr. Investeringarna under samma period uppgår till 1.163 mkr. 421 mkr av investeringarna har därför finansierats på annat sätt. Största delen av denna finansiering har skett genom lån.

lakttagelser

Vilka lånevillkor (räntenivå och förfallotider) finns?

Nässjö kommun har 14 lån som samtliga är upptagna i Kommuninvest. Lånen innehåller inga derivat såsom ränteswappar.

I kommunens finanspolicy från 2016 beskrivs hur hantering ska ske av risker kopplade till upplåning. Finanspolicyn är reviderad i november 2022 av kommunfullmäktige.

Finansieringsrisk innebär att kommunen vid varje givet tillfälle inte har tillgång till nödvändig finansiering. Enligt policyn bör därför den genomsnittliga kapitalbindningen (lånets avtalade löptid) inte understiga två år.

I den nya policyn från november 2022 bör den genomsnittliga kapitalbindningen inte understiga 1 år.

Ränterisk ska begränsas genom att den genomsnittliga räntebindningen inte bör understiga 0,5 år och inte överstiga 7 år. Kommunen kan påverka ränterisken utan att omsätta lånen genom att använda räntederivat.

I den nya policyn från november 2022 kan i undantagsfall den genomsnittliga räntebindningen överstiga 7 år.

Valutarisk elimineras då lån i utländsk valuta inte får upptas.

Kommunen har hanterat riskerna enligt följande:

Finansieringsrisk: Kapitalbindningen uppgår för perioden 2015-2021 till 2,12 år.

Ränterisken: Den genomsnittliga räntebindningen uppgår under perioden 2015-2021 till 2,04 år.

Valutarisk: Inga lån i utländsk valuta finns.

lakttagelser

Vilka lånevillkor (räntenivå och förfallotider) finns?

Lånebelopp (kr)	Startdatum	Slutdatum	Räntetyyp	Räntesats	Marginal	Index	Beräknad räntekostnad	
20 000 000	2018-11-28	2023-11-13	Fast	0,81%			162 000	
90 000 000	2019-09-17	2024-10-02	Fast	0,02%			18 000	
50 000 000	2019-11-13	2025-05-12	Fast	0,49%			245 000	
40 000 000	2020-02-17	2026-02-04	Fast	0,64%			256 000	
45 000 000	2020-03-20	2023-04-24	Fast	0,31%			139 500	
80 000 000	2020-10-21	2026-11-12	Fast	0,47%			376 000	
40 000 000	2021-05-14	2024-04-19	Fast	0,22%			88 000	
40 000 000	2021-09-15	2027-08-26	Fast	0,51%			204 000	
40 000 000	2021-10-22	Tillsvidarelån	Rörlig		0,0800%	STIBOR3M	560 000	Uppskattat Stibor 3M ca 1,4% (nov 2022)
30 000 000	2021-12-20	2026-02-04	Fast	0,58%			172 500	
20 000 000	2022-06-01	2023-09-15	Rörlig		0,0100%	STIBOR3M	280 000	Uppskattat Stibor 3M ca 1,4% (nov 2022)
57 000 000	2022-06-01	2024-05-08	Fast	2,13%			1 215 240	
35 000 000	2022-09-15	2023-09-15	Rörlig		0,0400%	STIBOR3M	490 000	Uppskattat Stibor 3M ca 1,4% (nov 2022)
35 000 000	2017-12-15	2023-02-22	Fast	0,67%				
622 000 000							4 206 240	

Bilden visar kommunens samtliga lån, räntesats per lån samt förfallotidpunkt per 221107

Den genomsnittliga räntenivån under 2021 uppgick till 0,36%.

lakttagelser

Vilka prognoser har tagits fram för framtida lånebehov baserat på budgeterad investeringsnivå?

Under budgetarbetet tas underlag fram för att bedöma kommunens lånebehov de närmaste tre åren. Kommunen arbetar med att förlänga sin planeringsperiod till tio år. Det gäller både investeringsbudget och driftsbudget. I samband med detta tas även prognos för framtida lånebehov fram.

Kommuninvest har en programvara för simulering av låneportföljens utveckling. Nässjö kommun använder den i budgetarbetet.

Analyserna har använts i kommunens budgetarbete och följande genomsnittsräntor har använts:

Prognos 2022	0,55%
Budget 2023	1,36%
Budget 2024	1,96%
Budget 2025	2,44%

Låneskulden förväntas i budgeten vara oförändrad under åren 2023-2025.

Investeringarna budgeteras till:

Budget 2023 167 mkr

Budget 2024 205 mkr

Budget 2025 210 mkr

Kommunens resultat budgeteras till:

Budget 2023: 21 mkr

Budget 2024: 51 mkr

Budget 2025: 123 mkr

lakttagelser

Vilka riskanalyser för kommunen avseende låneskuldens utveckling?

Kommuninvest har en programvara för simulering av låneportföljens utveckling. Nässjö kommun använder den i budgetarbetet.

De analyser som kan tas fram är bl. a.

- Framtida skuldförändringar
- Refinansieringsvillkor på befintliga lån kan anges och kopplas till räntemarknadens bedömning av det framtida ränteläget
- Antagna räntekostnader från olika simuleringar kan utläsas
- Möjlighet till "stresstest" (dvs. räntekostandsutfall om marknadens bedömningar kommer att avvika med +/- x% av låneportföljen).

Kommentarer:

Låneskuldens utveckling är beroende av kommunens förmåga till självfinansiering av investeringar.

Det innebär att det behöver finnas ett driftsöverskott för att finansiera nya investeringar men även ersättning av äldre investeringar.

Driftsbudgetens träffsäkerhet är därför en viktig parameter för att kunna bedöma framtida lånebehov.

Resultatet för 2022 beräknas i prognosen upprättad för delårsbokslutet uppgå till 109 mkr, vilket kommer att ge ett stort positivt kassaflöde vid ingången till verksamhetsåret 2023.

Utöver att uppta nya lån kan kommunens koncernkonto användas för att finansiera investeringar. Koncernkontot påverkas av de kommunala bolagens likviditet. Den har varit god de senaste åren.

lakttagelser

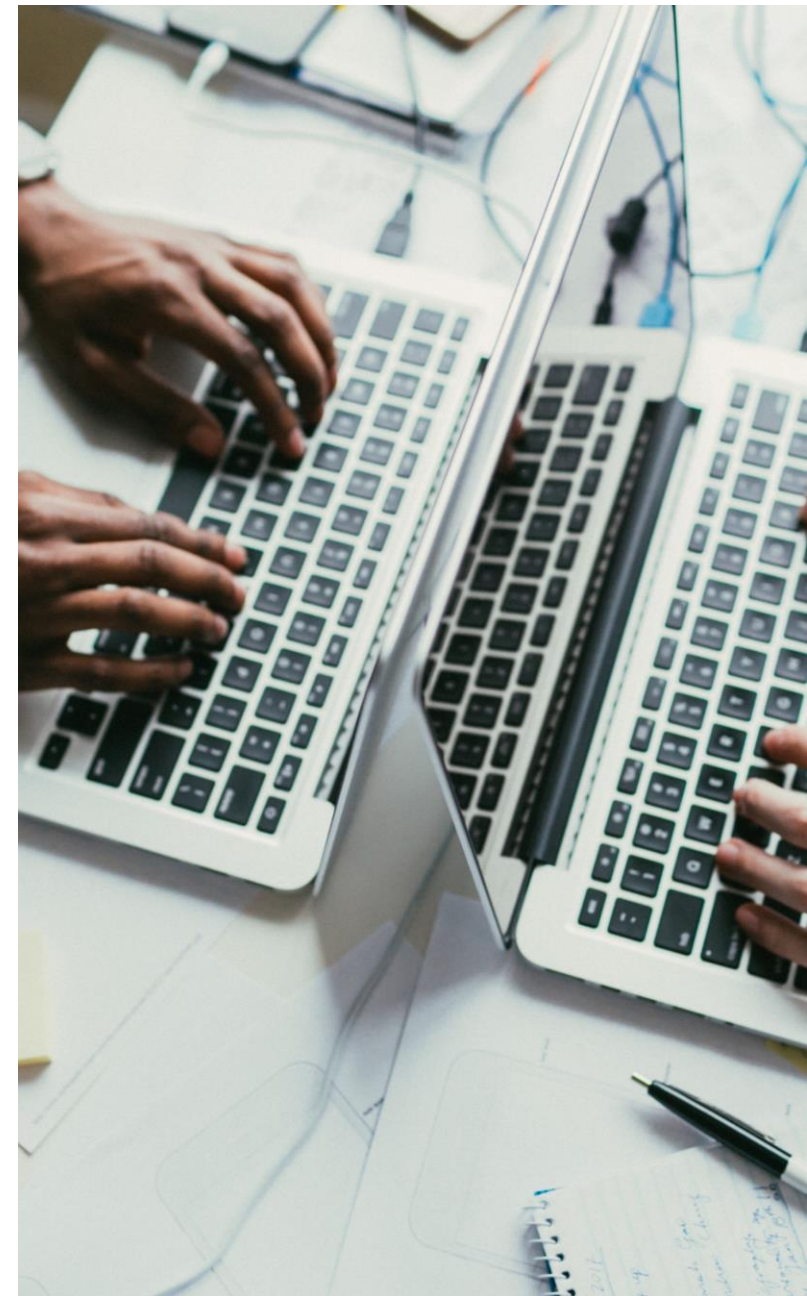
Hur påverkas kommunens ekonomi av en ränteökning på 1%?

Om räntan ökar med 1 procentenhet innebär det att räntekostnaden ökar med 6,2 mkr.

Under 2023 förfaller 100 mkr av lånen med fast ränta. Genomsnittlig räntenivå för dessa lån är 0,5%.

Rörlig ränta hos Kommuninvest per 221107 uppgår till 2,25%. För lån bundna i 5 år är den 3,72%.

Om räntenivån för dessa lån omsätts till bunden ränta i 5 år kommer räntan att uppgå till 3,7 mkr. Nuvarande ränta för lånen innebär en årlig räntekostnad om ca 0,5 mkr.

Iakttagelser

Till vilka motparter har borgensförbindelser lämnats?

I Fullmäktige har beslutat om en total borgensram uppgående till 1533 mkr.

I bokslutet per 2021-12-31 fanns följande borgensförbindelser:

Borgensåtagande kommunägda företag och kommunalförbund	881
Borgensåtagande Trygga Hem	279
Borgen Stiftelsen Träcentrum	43
<u>Borgen Föreningar</u>	<u>1</u>
Summa	1 203

För de **kommunägda företagen** (kommunala bolag, Stiftelsen Annebergshus och Kommunalförbund) finns en löpande insyn i resultat och ställning för respektive företag.

Borgensåtagandet till den **kooperativa hyresrättsföreningen Trygga Hem** uppgår till 279 mkr. De uppkom i samband med att föreningen övertog fastighet och verksamhet för trygghetsbostäder och särskilt boende.

Styrelsen i KHF Trygga Hems styrelse består av 7 ordinarieledamöter. Nässjö Kommun tillsätter 3 ledamöter (kommunstyrelsens ordförande, socialchef och ekonomi- och finanschef), de boende 3 ledamöter och Riksbyggen en ledamot. Nässjö kommun har, via Kommuninvests programvara, full insyn i föreningens låneportfölj.

Borgensåtagandet har granskats mot beslut i kommunfullmäktige. Låneskulden uppgår enligt Trygga Hems årsredovisning till samma belopp som borgensåtagandet. Det egna kapitalet är intakt och föreningen redovisar ett positivt resultat.

Till vilka motparter har borgensförbindelser lämnats?

I styrelsen för **Stiftelsen Träcentrum** är kommunstyrelsens ordförande ledamot. På det sättet får kommunen löpande information om stiftelsens finansiella läge. Det ursprungliga borgensåtagandet var 51 mkr. Amortering har skett med 8 mkr.

Granskning har skett mot beslut i kommunfullmäktige om borgensåtagande.

Enligt årsredovisningen 2021 uppgår stiftelsens lån från kreditinstitut till 43 mkr dvs. samma belopp som borgensförbindelsen. Det egna kapitalet är intakt och stiftelsen redovisar ett positivt resultat för räkenskapsåret.

lakttagelser

Hur sker prövning och uppföljning i samband med att borgen lämnas eller lånevillkor ändras?

Enligt kommunens finanspolicy "kan borgen endast komma i fråga för ändamål inom kommunkoncernens kompetensområde. Nyteckning av kommunal borgen ska i första hand avse kommunens helägda företag, delägda företag och då främst lån till investeringar"

En borgensram fastställs av kommunfullmäktige. Den kan utökas efter förslag från företaget. Utökad borgensram beslutas av fullmäktige med ett motiverat underlag som grund.

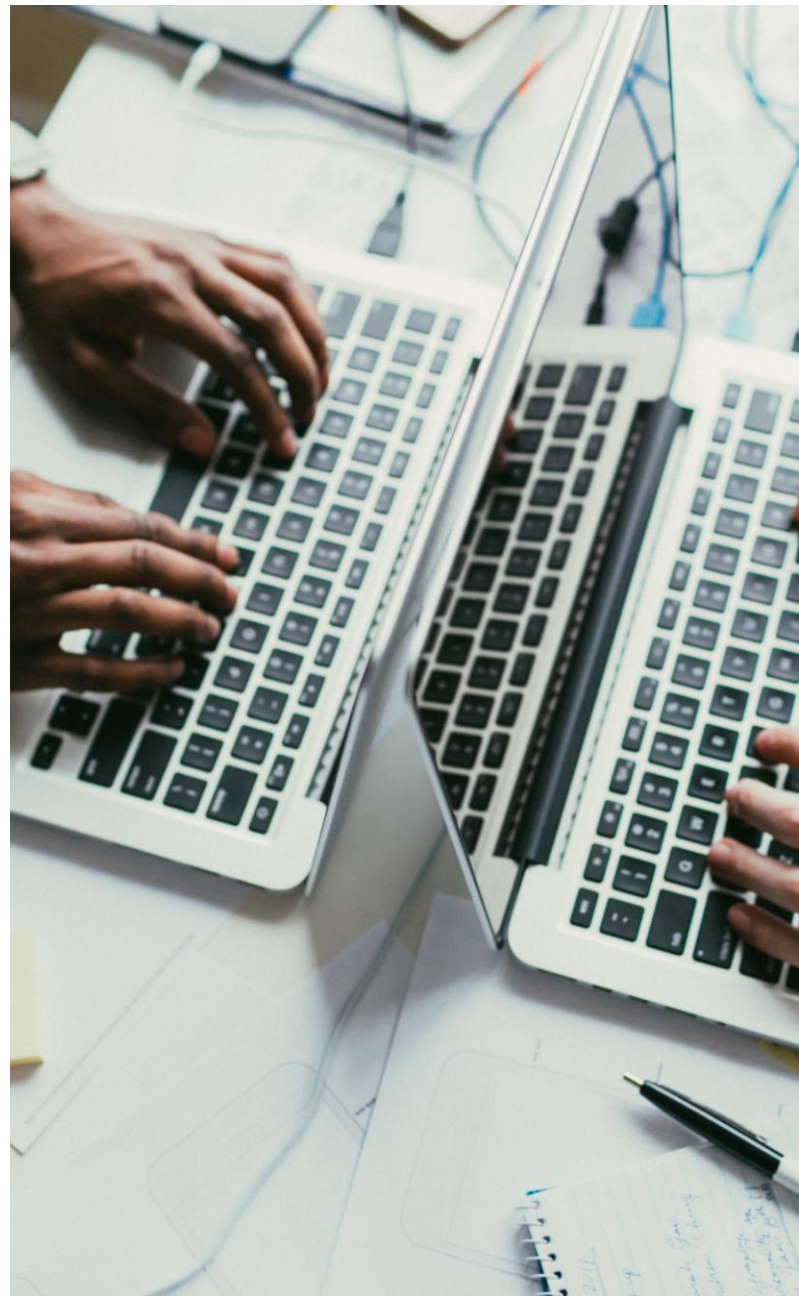
"Kommunfullmäktige beslutar med mycket stor restriktivitet om borgen till av kommunen ej helägda mottagare. Bland annat gäller följande innan beslut kan fattas:

- Investerings och driftkalkyler
- Åtagandets storlek relaterat till företagens/ organisationens finansiella ställning, kommunens finansiella ställning samt en riskbedömning.
- Borgensåtagandet ska gälla som längst fem år men kan förlängas efter särskild prövning"

Kommunen ska även kontrollera om det finns tillräcklig säkerhet i föreningens/ organisationens tillgångar.

Uppföljning av föreningens/organisationens ekonomi ska ske årligen t ex genom att begära in bokslut och budget.

Kommunstyrelsen får varje år en redogörelse om ekonomi och verksamhet i kooperativa hyresrättsföreningen i Trygga Hem och stiftelsen Träcentrum. Detta dokumenteras i protokoll.

Sammanfattning och slutsats

Sammanfattning iakttagelser:

- ▶ Låneskulden har ökat med 325 mkr mellan perioden 2015-2021 och uppgår nu till 622 tkr.
- ▶ Lånen har placerats enligt de regler som finns i Finanspolicyn (2016). Kapitalbindningen uppgår till 2,21 år och den genomsnittliga räntebindningen uppgår till 2,04 år.
- ▶ Låneskulden består av 14 lån i Kommuninvest med olika förfallotider och räntor. Den genomsnittliga räntan under 2021 uppgick till 0,36%.
- ▶ Prognoser upprättas för de närmaste tre åren. Låneskulden förväntas vara oförändrad de tre kommande åren, investeringarna beräknas uppgå till 582 tkr och resultatet för motsvarande period till 195 mkr.
- ▶ Riskanalyser sker med olika simuleringar avseende lånebehov och ränteutveckling.
- ▶ En ränteökning på 1% innebär 6 mkr i högre räntekostnader per år för nuvarande låneskuld.
- ▶ Borgensförbindelser lämnas till kommunägda företag och kommunalförbund samt den kooperativa hyresrättsföreningen Trygga Hem och Stiftelsen Träcentrum.
- ▶ Beslut finns från KFM om att borgensförbindelser ska lämnas. Det sker även en löpande uppföljning av verksamheten i föreningen/stiftelsens verksamhet och ekonomi genom styrelserepresentation från kommunens sida samt genom att ekonomiavdelningen inhämtar årsredovisning från organisationerna.

Slutsats:

- ▶ Vår bedömning är att det finns fungerande rutiner för att hantera låneskulden och att prognostisera framtida lånebehov.
- ▶ Vi ser att räntenivån kommer att öka i den takt som lånen behöver förnyas och nya villkor ska gälla.
- ▶ Det finns rutiner för när nya borgensförbindelser lämnas och hur de löpande ska omprövas.
- ▶ Mot bakgrund av nya räntenivåer, osäkerhet i kommande skatteprognoser, prognostiserat resultat samt stora investeringsbehov bedömer vi att lånebehovet kan behöva omprövas.
- ▶ Eftersom bedömningen efter genomförd granskning är att kommunens arbete fungerar väl lämnas inga ytterligare rekommendationer i detta avseende till kommunstyrelsen.

Källförteckning

Intervjuer och avstämning

- Finans- och ekonomichef

Dokumentation

- Kommunens årsredovisningar och budgethandlingar
- Finanspolicy (2016)
- Information från Kommuninvest om gällande lån, räntesatser och förfallotider (per 2022-11-07)
- Borgensbeslut kommunala bolag
- Borgensbeslut Träcentrum
- Borgensbeslut Trygga Hem
- Kommunfullmäktiges beslut om borgensförbindelser
- Årsredovisningar 2021 för kooperativa hyresrättsföreningen Trygga Hem och Stiftelsen Träcentrum
- Protokoll Kommunstyrelsen 2022-04-20 och 22-08-17

